

*Geschiedenis van de Goese Polder (3)***Ambachtsheren van Goes**

De overheidsorganisatie in Zeeland in de twaalfde en dertiende eeuw wijkt nog al af van de rest van Nederland. Ambachtsheren maakten hier de dienst uit waarbij er sprake was van een machtsstrijd tussen Vlaanderen en Holland. Deze machtsblokken werden vaak tegen elkaar uitgespeeld. Zeeland lag in het grensgebied van deze machtsblokken.

Aanvankelijk lag de taak van de ambachtsheren op het politionele vlak, het houden van toezicht op de inwoners. Sinds het einde van de twaalfde eeuw kwam daar ook de rechtspraak bij, welke werd uitgevoerd door de ambachtsvierschaar. Bij het overlijden van de ambachtsheer werd het ambacht (= het grondgebied) verdeeld tussen de erfgenamen. Hierdoor ontstond er een enorme versnippering van het bestuur. Zo waren op het grondgebied van Kloetinge in 1331 maar liefst 59 ambachtsheren. De problemen die dit opleverde werden voor een deel opgelost door in samenwerkingsverbanden schepenrechtbanken op te zetten. In de dertiende eeuw werden schouten aangesteld (soort politieagent) die namens de ambachtsheer de orde moesten handhaven.

In het waterrijke Zeeland hadden de ambachtsheren ook de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van de dijken. In het vorige artikel hebben we al kunnen lezen dat dit regelmatig voor problemen zorgde omdat dit dijkonderhoud onvoldoende werd gedaan. Vele overstromingen zijn hiervan het gevolg. Om hierin enige structuur te krijgen werden er vierschaarambachten gevormd; een samenwerkingsverband tussen enkele ambachtsheren. Het bestuur van zo'n dijksbestuur werd gevormd door schouten en schepenen. Dat gebeurde niet overal. Soms gaven de gezamenlijke ambachtsheden aan één uit hun midden de taak om voor de waterstaat te zorgen.

De graven van Holland en Zeeland.

In Goes, 's Heer Hendrikskinderen en Wissekerke werd de zelfstandigheid van de ambachtsheren in dijkzaken bevorderd door de aanwezigheid van het uitgestrekte gebied van de Goese Polder. Hierdoor konden deze ambachtsheren zelfstandig optreden in waterstaatszaken. Uit de hele twaalfde en vroege dertiende eeuw zijn slechts enkele namen van ambachtsheren op Zuid-Beveland bekend. De directe bemoeienis van de graaf van Holland met Goes, Jan van Beaumont (1288-1356) en zijn opvolgers was gering. Toch zijn er oorkonden bekend die van belang waren voor de Goese Polder. Het ene betreft het vonnis uit 1331 over het dijkonderhoud (zie deel 2 in de vorige Torenflits) en een ander bevel is van graaf Albregt van Beieren (1336-1404), die als regent optrad voor zijn geesteszieke broer graaf Willem V (1330-1389). In 1393 werd door graaf Albregt het darink delven (het uitgraven van de veengrond voor brandstof en zoutwinning) in de Goese Polder verboden omdat dit de polder dreigde te ruïneren.

Hoewel de graven weinig bemoeienis hadden met de stad Goes verbleven zij er toch opmerkelijk vaak. Eigenlijk was Goes niet meer dan een dorp zonder grafelijk kasteel. Vooral graaf Albrecht verbleef vaak in Goes. Vanuit Goes bezocht hij dan ook plaatsen als Reimerswaal, Krabbendijke en Zierikzee. Voor het dorp Goes moet zijn verblijf een grote gebeurtenis zijn geweest.

Verdeling van de dijklasten.

Doordat een groot aantal polders sinds het einde van de dertiende eeuw door zeedijken werden beschermd, verminderde hierdoor de kosten van het dijkonderhoud van de meer landinwaarts gelegen dijken. Sommige dijken hadden zelfs helemaal geen onderhoudskosten meer. De kosten van de polders gelegen aan de zeedijken die steeg echter, waardoor de lasten onredelijk werden verdeeld. Vooral de stormvloed van 1375, 1404 en 1421 noodzaakten dat er in de verdeling van de kosten verandering zou komen. Vaak moesten de ambachtsheren gedwongen worden tot extra bijstand. Zo werden in 1425 door graaf Albrecht de ingelanden van Sinoutskerke en het Zuidambacht van Kloetinge gedwongen de binnendijk bij de Goese Polder zeewaardig te maken.

Sinds de tweede helft van de vijftiende eeuw werden door de graven contributies ingevoerd voor het dijkonderhoud. Dit betekende het einde van het uitgangspunt dat altijd werd gehanteerd 'Elc sinen dike' (iedereen betaalt voor zijn eigen dijk). Maar zoals met iedere nieuwe maatregel stuitte ook dit nog vele jaren op weerstand van de ambachtsheren. Het was het begin van een situatie die later zou uitgroeien tot een Waterschap.

FdK

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van gegevens uit het gemeentearchief van de gemeente Goes, uit de geschiedkundige onderzoeken van Prof. Dr. C. Dekker onder de titels "Zuid-Beveland" en "Een schamele landstede".

Albrecht van Beieren (1336-1404), graaf van Holland en Zeeland en ambachtsheer van Goes.

